

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 115 (2002)

Rubrik: Cronica
Autor: [s.n.]

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 04.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Cronica

Viktor Stupan (1907–2002)

Viktor Stupan es mort a la fin da favrer a l'asil da vegls Kantengut, stat per el e sia duonna – ch'el vaiva pers fingià ün pèr ons avant – l'ultima dmura. S-chars ün mais avant sia mort vaiva'l passantà seis 95-avel cumplion. El vaiva dimena pudü giodair cumplainamaing seis temp da pensiunà cun quietezza e temp liber, quai chi nu til impediva da tour part in möd activ a la vita. El s'allegraiva d'avair passantà eir amo il pensiunamaint da seis figl, el giaiva cun sia duonna in visita pro sia figlia, da chasa in America.

Naschü al principi dal tschientiner passà, creschü sü in ün muond pauril bod amo arcaic, vaiva'l surgni da quel sia taimpra persunala sco uman e scriptur. Dal rest sarà sia biografia statta sumgliainta a quella da blers da seis collegas magisters e scriptuors: scoulas da cumün, Seminari, patenta da magister, in seguit la difficila tschercha da lavur – ingaschamaints d'occasiun, plazzas da substitut mal pajadas. Plü tard il stüdi da magister secundar, lura marida ed aigna famiglia; e sün quai, fin pro sia pensiun, üna lunga actività scolastica, il prüm a la scoula secundara da Puntraschigna, davo a Landquart, finalmaing dal 1958 fin dal 1972 al Gimnasi inferiur da la Scoula chantunala a Cuoir. El d'eira arcugnuschi sco bun, ingaschè e bainvis magister. Üna grupp da scholars da plü bod til invidaiva mincha mais ad üna tradiziunala reuniun da classa, ed el gniva regularmaing, fin cuort avant sia mort.

Viki Stupan es stat ün da noss cuntschaints scriptuors, eir el poet da nossa minorità linguistica imnatschada. El cugnuschaiva l'imnatscha, ma sainza far landroura ün lamento. In ons giuvens appartgnai-va'l amo ad üna schlassa gruppa da persunalitats ingaschadas per la cultura, chi pudaivan amo s'activar in ün clima da schlantsch e fiduzcha. La fiduzcha, dschaiva'l, es ün regal dal temp – là ingio ch'ella ans vain incunter, promova ella nossa creatività.

Eu guard la glista da sias bleras publicaziuns. Qua daja poesias, bod lirica resentida, bod poesia satirica e critica, raquints, istorgias cuortas, tarablas, texts in prosa pel Chalender Ladin, per la Chasa Paterna, per il Dun da Nadal. I dà eir tocs da teater e gös auditivs, in plü ün roman, Il sonch Flurin. Dal rest ün sonch chi ha pac da chefar cun figüras etericas o surnatüralas, ma plüchöntschi ün uman cun charn ed ossa, ün chi sta cun tuots duos peis aint il muond e chi accepta mincha vart umana, e quai correspuonda al möd da viver ed al character da seis autur: el svesa nu sguinchiva a la realtä umana, el tilla tscherchaiva.

Eir pro el han sias istorgias da chefar cun sia regiun patria, patria stretta tanter gods e muntognas, ma chi rinserra eir ella seis pitschen muond universal. Cha fingià ün cumün rapreschainta ün muond inter, quai muossa ün da seis plü bels cudeschs, la *Monografia dal cumün da Sent*: üna descripziun variada e richa da seis cumün patria, cun sias chasas, seis umans, cun tuot las cumponentas socialas, istoricas, economicas e culturalas – tuot quai creschü our da veglia tradiziun e rivà fin nan pro nus, sco realtä istorica, sco mitus e sco ambiaint da l'orma. E finalmaing (nus ans algordain da sias bleras columnas in gazettras rumantschas) s'occupaiva Viki Stupan cun tants e tants problems actuals: turissem, hotellaria, politica, trafic, speculaziun, profit e profitaders, destrucziun da la natüra – chosas ch'el trattaiva cun üna lingua clera ed energica, ma adüna differenzchada.

Sco hom intuorn ils ottanta amo bain in chomma til inscuntraivna suvent sün spassegiadas dadour cità, plü tard lura adüna plü d'inrar. Ma inscunters cun amis e cuntschaints nu mancaivan, eir visitas til d'eiran bainvgnüdas. El d'eira dvantà plü pitschen e plü debel, intant cha'l spiert d'eira amo qua. El vaiva ün'excellentia memoria, el quintaiva gugent. El vaiva pustüt ün interess special per l'anteriurità, per evenimaints insolits, per perdavants o parantellas – ün interess, dal qual el pretendiaiva ch'el giaja hoz as perdond, cha'l passà ans schmütscha.

Üna vouta quintaiva'l dad ün chapütschin, chi dal temp da la Re-fuormaziun legiaiva a Sent amo sia messa; ils da Sent vaivan decis d'acceptar la confessiun protestanta, ma a listess temp d'eirna gnüts daperüna, da tgnair amo per intant il vegl spiritual catolic fin pro sia mort. Alch uschena til pudaiva profuondamaing commover.

Scriver prosa, scriver poesia, quai d'eira ün'actività bod dal mincha di, üna retschercha dal muond e da sai sves, ün exercitium cun plets, uschè sco cha oters scrivan lur diari e sco cha artists disegnan lur skiz-zas. Rimas cun sentimaint o satiras cun viz nu s'excludan, schabain cha güsta in seis vers la tonalità seriosa ans para plü frequainta. Sco exaimpel üna poesia cul titel:

Da not

*Dal fuond d'la val munta la not
cun stanguel pass insü vers l'ot
Tuot sönantà s'cupida il god profuond
I dorma, posa tuot il muond
Intant daspera
funtana clera
sco perla
rupetta
e baderla
dal di chi gnarà*

Oscar Peer

